

Številka: IPP 62231-3/2018/5
Ljubljana, 15. november 2018
EVA: 2018-3340-0010
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE Gp.gs@gov.si
ZADEVA: Odlok o razglasitvi Vile Tomšičeva 12 v Ljubljani za kulturni spomenik državnega pomena – predlog za obravnavo
1. Predlog sklepov vlade:
<p>Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg) je Vlada Republike Slovenije na ... seji dne ... sprejela</p> <p style="text-align: center;">SKLEP:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Vlada Republike Slovenije sprejme Odlok o razglasitvi Vile Tomšičeva 12 v Ljubljani za kulturni spomenik državnega pomena in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.
2. Vlada Republike Slovenije prek Državnega odvetništva Republike Slovenije pošlje odlok o razglasitvi pristojnemu zemljiškopravnemu sodišču. <p style="text-align: center;">Stojan TRAMTE generalni sekretar</p> <p>Priloge:</p> <ul style="list-style-type: none">
– odlok in obrazložitev,
– obrazec 2,
– mnenje SVZ,
– mnenje MF. <p>Sklep prejmejo:</p> <ul style="list-style-type: none">
– Ministrstvo za kulturo, Maistrova 10, 1000 Ljubljana,
– Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, Gregorčičeva 25, 1000 Ljubljana,
– Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Metelkova 4, 1000 Ljubljana,
– Služba Vlade RS za zakonodajo,
– Državno odvetništvo Republike Slovenije, Šubičeva 2, 1000 Ljubljana.
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:		
☐ mag. Ksenija Kovačec Naglič, generalna direktorica Direktorata za kulturno dediščino, MK, ☐ mag. Gojko Zupan, sekretar, ☐ Brigita Petek, podsekretarka.		
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:		
Odlok je pripravljen brez sodelovanja zunanjih strokovnjakov, razen strokovnjakov ZVKDS. Dodatnih stroškov za javnofinančna sredstva ni.		
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:		
5. Kratak povzetek gradiva:		
(Izpolnite samo, če ima gradivo več kakor pet strani.)		
V skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine, ZVKD-1, Vlada Republike Slovenije z odlokom razglasi enoto kulturne dediščine, ki ima izjemen pomen za Republiko Slovenijo, za kulturni spomenik državnega pomena.. Za ovrednoteni kulturni spomenik v Ljubljani: Vila Tomšičeva 12 (Vila Ebenspanger, EŠD 15437) je pristojna strokovna organizacija Zavod za varstvo kulturne dediščine, OE Ljubljana, predlagala in utemeljila ovrednotenje, ki je ustrezno za spomenik državnega pomena.		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA/NE
c)	administrativne posledice	DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	DA/NE
e)	socialno področje	DA/NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	DA/NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:		
(Samo, če izberete DA pod točko 6.a.)		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):				
– prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,				
– odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,				
– obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih				

oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

Odlok nima finančnih posledic.

Kratka obrazložitev

Odlok določa varovane sestavine in varstvene režime za kulturni spomenik na podlagi strokovnega vrednotenja, kar nima finančnih posledic.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

DA/NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije: DA/NE
- Združenju občin Slovenije: DA/NE
- Združenju mestnih občin Slovenije: DA/NE

Občine imajo po zakonu pristojnost, da same razglasijo spomenike lokalnega pomena. Razglašanje spomenikov državnega pomena je pristojnost Vlade RS. Mestna občina Ljubljana oziroma njena predhodnica je obravnavano vilo že leta 1993 razglasila za spomenik lokalnega pomena. *Odlok o*

razglasitvi spomenikov naravne in kulturne dediščine na območju občine Ljubljana Center med Aškerčevo, Tivolsko in Slovensko cesto, Ur. l. RS, št. 60/93-2193, 105/2008-4510.

Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani:

- v celoti,
- večinoma,
- delno,
- niso bili upoštevani.

Fundacija Rudija Šelige je predlagala razglasitev, Društvo slovenskih pisateljev je lastnik in upravljavec vile in se strinja z razglasitvijo.

Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA/NE
---	-------

(Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.)

V pripravo izhodišč odloka so bili že predhodno vključeni lastnik spomenika, civilna združenja (Društvo slovenskih pisateljev, Društvo književnih prevajalcev, PEN klub) in strokovnjaki.

(Če je odgovor DA, navedite:

Datum objave: .....

Javnost je bila vključena v pripravo gradiva v skladu z Zakonom o ..., kar je navedeno v predlogu predpisa.)

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA/NE
---	-------

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA/NE
---	-------

Dejan Prešiček
minister

PRILOGA 3 (jedro gradiva):

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg) Vlada Republike Slovenije izdaja

O D L O K

o razglasitvi Vile Tomšičeva 12 v Ljubljani za kulturni spomenik državnega pomena

1. člen

(1) Za kulturni spomenik državnega pomena se razglasi enota dediščine: Ljubljana – Vila Tomšičeva ulica 12 (Vila Ebenspanger), EŠD 15437.

(2) Enota iz prejšnjega odstavka ima izjemen kulturni pomen za Republiko Slovenijo. Je lokacija pomembnega zgodovinskega dogajanja v času osamosvajanja Slovenije in ena od značilnih vil v četrti med državnimi kulturnimi institucijami. Je izjemna arhitektura s kakovostnimi prvini historizma in funkcionalizma.

(3) Enota iz prvega odstavka tega člena je kulturni spomenik z zgodovinskimi, umetnostnozgodovinskimi, arhitekturnimi in vrtno-arhitekturnimi vrednotami.

(4) Objekt se razglasi z namenom, da se ohranijo njegove kulturne vrednote, prepoznavnost vile in njena sedanja javna kulturna raba.

2. člen

Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik državnega pomena, so:

- vila je del vilske četrti ob Prešernovi cesti, urejeni po letu 1875 po urbanističnih načrtih Adolfa Wagnerja. Četrtr odlikujejo kakovostne stavbe, ki jih obdajajo urejene in z drevoredi obsajene ceste,
- ohranjeni so obseg in formalna zasnova vrta s starejšimi drevesi, kot sta platana in lipa, ter osnovno razmerje med zelenimi in utrjenimi površinami vrta, kovinska ograja vrta in vrtna uta,
- na vrtu pred vhodom stoji spominska herma, delo Draga Tršarja, posvečena pisateljici in predsednici PEN Miri Mihelič (1912–1985),
- stavbo je dala zgraditi Kranjska stavbna družba leta 1879 po načrtih A. Wagnerja kot prvo najemniško enodružinsko vilo v Ljubljani. Vila je bila tipološka novost in pomembna prelomnica v razvoju stanovanjske arhitekture v Sloveniji,
- ohranjene so konstrukcija vile, oblika in podoba strehe nad osnovnim gabaritom ter gradbena in tlorisna zasnova (etaže, razporeditev nosilnih sten, stopnišče), dodatno funkcionalistična fasada z vsemi prvini (fasadni detajli z okni, ometi, barvna podoba, stavbno pohištvo),
- ohranjena je materialna substanca notranjosti vile s konca 19. stoletja v pritličju (ometi, stavbno pohištvo s tlaki, peči, stopnišče in ograje, opaži, leseni kasetirani stropi, štukature, barvna podoba),
- v klubskih prostorih v nadstropju je delno ohranjen interier iz šestdesetih let 20. stoletja, ki ga dopolnjuje umetniško delo Nikolaja Omerze, nastalo namensko za ta prostor leta 1967.
- vila je bila last različnih družin. Družina Oskarja Ebenspangerja je vilo v tridesetih letih prenovila. Po maju 1945 je v stavbi nekaj let živel takratni predsednik slovenske vlade Boris Kidrič z družino, za njim pa politik Boris Zihel; leta 1957 je vila postala sedež Društva slovenskih pisateljev. Ti so

v vežo postavili spominsko ploščo, posvečeno padlim pisateljem v drugi svetovni vojni. Vila že več kot šest desetletij nudi prostor za klubska druženja in javne razprave tvorcev slovenske kulture. Vila je tudi sedež slovenskega združenja PEN.

- večji zgodovinski pomen je imela vila v pred-osamosvojitvenem času Slovenije konec 80-tih let 20. stoletja. Tedaj je Društvo slovenskih pisateljev prevzelo pobudo v družbenopolitičnih polemikah, ki so pripeljale do ideje o samostojni slovenski državi; v vili je v salonu v pritličju ob Prešernovi cesti nastal osnutek prve slovenske ustave.

3. člen

(1) Spomenik obsega nepremičnine: stavbo št. 42, k. o. 1725 Ajdovščina; parcele št. 2864, 2865 in 2866, vse k. o. 1725 Ajdovščina.

(2) Meja spomenika je določena na digitalnem katastrskem načrtu (uveljavljen dne 20. decembra 2002, Uradni list RS, št. 5/03; datoteka z dne 3. julija 2018; izvorno merilo 1 : 1000) in vrisana na temeljnem topografskem načrtu v merilu 1 : 5000.

(3) Izvirnika načrtov iz prejšnjega odstavka hranita ministrstvo, pristojno za kulturno dediščino, in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zavod).

4. člen

Varovane sestavine spomenika so:

- kulturna namembnost,
- prostorska pojavnost vile (višina, volumen, gabariti),
- obseg in formalna zasnova vrta s starejšimi drevesi (platana, lipi),
- osnovno razmerje med zelenimi in utrjenimi površinami vrta,
- ograja vrta in vrtna uta v severozahodnem vogalu,
- konstrukcija, oblika in podoba strehe nad osnovnim gabaritom,
- gradbena in tlorisna zasnova (etaže, razporeditev nosilnih sten),
- materialna substanca notranjosti iz poznega 19. stoletja: ometi, stavbno pohištvo, tlaki, peči, stopnišče in ograje, opaži, leseni kasetirani stropovi, štukature, barvna podoba,
- fasade s prvimi funkcionalistične predelave: materiali, fasadni detajli, ometi, barvna podoba, stavbno pohištvo,
- spominska plošča, posvečena slovenskim pisateljem, padlim v drugi svetovni vojni,
- spominska herma pisateljice Mire Mihelič.

5. člen

Za spomenik velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje kulturne namembnosti celote v skladu z varovanimi sestavinami spomenika,
- podreditev vseh posegov v spomenik ohranjanju varovanih sestavin vrtno arhitekturne zasnove,
- ohranjanje zunanosti in notranjosti spomenika ter stavbnega pohištva, tlakov in peči v obliki, legi, gabaritih, konstrukciji, materialih, strukturi in barvni podobi,
- redno in strokovno vzdrževanje ter obnavljanje celote in varovanih sestavin spomenika,
- prepoved posegov, ki bi bistveno spremenili razmerje med stavbo in zelenimi površinami vrta,

- za celovite posege v spomenik ali za celovito prenovu je obvezna predhodna izdelava konservatorskega načrta,
- zagotavljanje strokovne preнове in vzpostavitve v stanje pred posegom na stroške povzročitelja v primeru okrnitve spomenika ali njegovega varovanega dela,
- prepoved postavljanja ali gradnje dodatnih trajnih ali začasnih objektov, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito ohranjanje in predstavitev ter delovanje spomenika ali njegovih delov in jih predhodno odobri pristojni Zavod.

6. člen

Lastnik spomenika mora v sorazmerju s svojimi zmožnostmi omogočati javnosti dostop do spomenika in njegovo predstavljanje. Javni dostop ne sme ogrozati varovanih sestavin spomenika.

7. člen

Kulturni spomenik se ob vhodu označi s predpisano oznako tako, da ta ne krni zgodovinske podobe ali posameznih delov spomenika. V primeru nevarnosti za oboroženi spopad se objekt dodatno označi.

8. člen

Za vse posege v spomenik, razen če zakon ne določa drugače, je treba predhodno izpolniti kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje Zavoda.

9. člen

Izvajanje tega odloka nadzira inšpektorat, pristojen za kulturno dediščino.

10. člen

Pristojno sodišče po uradni dolžnosti v zemljiški knjigi zaznamuje status kulturnega spomenika na nepremičninah, navedenih v prvem odstavku 3. člena tega odloka.

KONČNA DOLOČBA

11. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 62231-3/2018/5
Ljubljana, 15. november 2018
EVA 2018-3340-0010

Vlada Republike Slovenije

Marjan Šarec

predsednik

OBRAZLOŽITEV

Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg) v 12. in 13. členu predpisuje način razglašanja kulturnih spomenikov.

12. člen (razglasitev nepremičnega spomenika, citat):

(1) *Zavod pripravi predlog za razglasitev spomenika po lastni presoji ali na pobudo koga drugega. Če zavod zavrne pobudo za razglasitev, mora pobudnika seznaniti s svojo odločitvijo in z razlogi zanjo.*

(2) *Zavod mora o pripravi predloga za razglasitev seznaniti lastnike dediščine, ki naj bi se razglasila za spomenik, ter jim dati možnost, da podajo svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Lastniki se obveščajo praviloma po pošti ali z javnim naznanilom, če je ta način zaradi večjega števila, težke dosegljivosti ali neznanega naslova primernejši (npr. na nepremičnini, katere razglasitev se predlaga, v uradnem glasilu, v sredstvih javnega obveščanja ali na drug primeren način). Kadar se izvede javna obravnava, obveščanje lastnikov v skladu s tem odstavkom ni potrebno.*

(3) *Zavod mora izvesti javno obravnavo, če gre za razglasitev spomeniškega območja. O javni obravnavi se javnost obvesti z objavo datuma obravnave, načinom dostopnosti gradiv, rokov za podajo mnenj in navedbo organa, ki mnenja sprejema. Obvestilo o obravnavi se objavi v vsaj enem javnem sredstvu obveščanja najmanj deset dni pred javno obravnavo. V času do javne obravnave mora biti zagotovljen javen dostop do gradiv, ki so predmet javne obravnave.*

(4) *Na javni obravnavi se predstavijo razlogi za razglasitev, osnutek akta o razglasitvi in kartografska dokumentacija. Vsakdo ima možnost, da ustno ali pisno poda svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Zavod se mora do mnenj opredeliti.*

(5) *Postopek razglasitve spomenika lokalnega pomena vodi pristojni organ pokrajine ali občine ob smiselni uporabi določb drugega do četrtega odstavka tega člena. Predlog za razglasitev spomenika lokalnega pomena pripravi zavod.*

ZVKDS OE Ljubljana je osnutek odloka maja 2018 poslal lastniku. Društvo slovenskih pisateljev na odlok ni imelo vsebinskih pripomb.

13. člen (akt o razglasitvi):

(1) *Spomenik državnega pomena se razglasi z aktom vlade, spomenik lokalnega pomena pa z odlokom predstavniškega organa pokrajine ali občine (v nadaljnjem besedilu: akt o razglasitvi).*

(2) *Akt o razglasitvi obsega zlasti:*

– *identifikacijo spomenika, vključno z določitvijo meje spomenika tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,*

– *vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik,*

– *varstveni režim spomenika,*

– *vplivno območje, kadar je to zaradi zagotavljanja prostorske celovitosti spomenika potrebno, vključno z določitvijo meje vplivnega območja tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,*

– *varstveni režim v vplivnem območju,*

– *morebitno obveznost javne dostopnosti spomenika,*

– *zahteve glede upravljanja ter morebitno obveznost sprejema načrta upravljanja in*

– *inventarno knjigo premičnin, ki so sestavni del spomenika, kadar je to potrebno.*

(3) *Na podlagi akta o razglasitvi se pravni status nepremičnega spomenika in njegovega vplivnega območja, če je to določeno z aktom o razglasitvi, zaznamuje v zemljiški knjigi kot zaznamba nepremičnega spomenika. Organ, ki je spomenik razglasil, pošlje akt o razglasitvi na pristojno zemljiško knjigo. Vpis nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se opravi po uradni dolžnosti.*

(4) *Zaznamba nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se ne izvede za spomeniška območja, razen v delih, ki obsegajo arheološka najdišča ali v delih, kjer zahtevo za zaznambo določi akt o razglasitvi.*

Zakon ne določa rokov za izdajo odloka.

Vrt vile Tomšičeva 12 je del spomenika oblikovane narave in naravni spomenik, razglašen z Odlokom o razglasitvi spomenikov naravne in kulturne dediščine na območju občine Ljubljana Center med AŠkerčevo, Tivolsko in Slovensko cesto, *Uradni list RS*, št. 60/93-2193, 105/2008-4510. Zato je ZVKDS OE Ljubljana pridobil naravovarstvene smernice: 3-III-898/2-O-17/AG z dne 22. 1. 2018. Izhodišča smernic so upoštevana v odloku. Za razglasitev tega zavarovanega območja narave za kulturni spomenik izdelava naravovarstvenih smernic in izdaja naravovarstvenega mnenja nista potrebni.

SPLOŠNA OBRAZLOŽITEV PREDLOGA ODLOKA:

Z upoštevanjem strokovnega predloga Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Ljubljana, je Ministrstvo za kulturo ovrednotilo, da je enota dediščine Ljubljana – Vila Tomšičeva 12 s pripadajočim vrtom kulturni spomenik izjemnega pomena za Republiko Slovenijo.

Konservatorji so ocenili, da spomenik posebej določenega vplivnega območja nima, ker je vila del z odlokom lokalne skupnosti zaščitene območja mesta. Varstveni režim mestnega odloka varuje širši prostor.

Zavodu za varstvo kulturne dediščine je pobudo za razglasitev poslala Fundacija Rudi Šeligo. Lastnik, Društvo slovenskih pisateljev, je bil seznanjen z osnutkom odloka in nanj nima vsebinskih pripomb, kakor je 18. junija 2018 obvestil ZVKDS.

VSEBINSKA OBRAZLOŽITEV

Vila na Tomšičevi 12 je del četrti, pozidane pretežno v drugi polovici 19. stoletja med Slovensko cesto in Tivolijem. Pomembno vlogo pri urbanizaciji in pozidavi tega dela mesta je imela leta 1873 ustanovljena Kranjska stavbna družba, d. d. Ta ni delovala le kot gradbeno podjetje, ampak je s svojim kapitalom tudi kupovala stavbna zemljišča in jih pozidala s stanovanjskimi zgradbami. Tu je družba opravila pionirsko delo v celostnem načrtovanju mesta z ortogonalnimi ulicami in prvič uporabljenimi drevoredi kot spremljavo uličnega prostora znotraj grajenega mestnega predela. Za ta okoliš je mestni inženir Adolf Wagner (1844–1918), član Kranjske stavbne družbe, leta 1876 pripravil ureditveni načrt. Do potresa leta 1895 je bil ta v glavnem že uresničen. Zemljišča v lasti delniške družbe so bila pozidana predvsem z najemniškimi stanovanjskimi hišami in vilami. Arhitekt Wagner je bil v tem obdobju med najbolj aktivnimi ustvarjalci Ljubljane, ker je izvajal gradnjo Narodnega doma, bil arhitekt sedanje Filharmonije, četrti Tabor (cerkev in vojašnica) in drugih stavb v mestu.

Obravnavani predel je do danes ohranil reprezentančnost, ki jo je zasnovala Kranjska stavbna družba. Vila na Tomšičevi 12 je nadstropna vila na vzhodni strani Prešernove ceste med Tomšičevo in Cankarjevo cesto. Vilo je leta 1879 zgradila Kranjska stavbna družba, d. d. na samostojni parceli v jedru mesta. Bila je prva enodružinska najemniška vila v Ljubljani. Objekt je postavljen v sredo parcele. Ob robovih je velik formalno urejen vrt. Meščanska vila je bila tipološka novost in pomembna prelomnica v razvoju stanovanjske arhitekture v mestu. Vila je bila zgrajena za neznanega najemnika, upoštevajoč splošne zahteve tedanjega meščana. Na podlagi urbanističnih in arhitekturnih usmeritev je bil urejen tudi vrt ob vili: imel je geometrijsko urejen parter z osrednjim poudarkom ob Prešernovi cesti in večjimi drevesi v vogalih vrta. Najemniško vilo je odkupila družina Vollheim.

Njeno zunanjsčino, sprva oblikovano v modnem historičnem slogu, je gradbeno podjetje ing. Dukič in drug po načrtih iz leta 1932 temeljito predelalo v funkcionalističnem slogu. Domnevno je pri načrtovanju predelave sodeloval arhitekt Josip Costaperaria. Preureditev zunanjsčine z dozidanim vhodnim delom ni agresivno posegla v jedro in notranjost vile, kjer so predvsem v pritličju ohranjene značilnosti historicističnih vil, kot so umetelno oblikovana notranja vrata, opaži, štukature, tlaki, peči, posamezne omare, okrašeni masivni kasetirani leseni strop. Te okrase dopolnjujejo historicistično oblikovani lestenci in druga slogovno sočasna premična oprema.

Interier prvega nadstropja je bil sredi šestdesetih letih 20. stoletja preurejen za restavracijo in Klub kulturnih in znanstvenih delavcev. Leta 1964 so bili po naročilu najemnika gostilničarja Marjana Mikliča izdelani točilni pult in druga oprema restavracije. Slikar Nikolaj Omerza je interier leta 1967 dopolnil z upodobitvijo kavarniškega prizora v tehniki krede na kartonu. Ustvaril ga je v restavraciji, kjer visi še danes. Med figurami je kar nekaj znanih kulturnikov, ki so v tistem času obiskovali lokal.

Prva najemnica vile je bila družina Vollheim. Leta 1880 so vilo odkupili in jo leto pozneje prodali družini Zeschko. V tridesetih letih 20. stoletja je bil lastnik znani ljubljanski judovski trgovec Oskar Ebenspanger. Ta je dal vilo temeljito prezidati in jo je dopolnil s funkcionalističnimi detajli. Pri predelavi je bil domnevno udeležen arhitekt Josip Costaperaria. Med drugo svetovno vojno je bil objekt na seznamu dvajsetih vil, ki jih je judovskim družinam zaplenila Mestna zaplemena komisija. Jeseni 1943 so vanjo naselili vojaške zdravnike SS iz bližnje bolnišnice v kompleksu Mladika. Po vojni je bila v najemu vlade Socialistične republike Slovenije. Vanjo se je najprej naselil takratni predsednik slovenske vlade Boris Kidrič z družino, za njim pa politik in marksistični teoretik Boris Zihlerl.

Za nove namembnosti vile je bilo prelomno leto 1957, ko je postala sedež Društva slovenskih pisateljev. Društvo je še vedno lastnik vile. Nekaj let pozneje sta svoje prostore tu dobili društvi Slovenski P.E.N. in Društvo slovenskih književnih prevajalcev. Od leta 1967 je imel v prvem nadstropju sedež Klub kulturnih in znanstvenih delavcev z restavracijo tega kluba. Klubska restavracija se je v nekaj desetletjih razvila v zbirališče pomembnih slovenskih kulturnikov (pisateljev, pesnikov, likovnih in filmskih ustvarjalcev), novinarjev in politikov, ki so se tu družili, razpravljali, polemizirali in se srečevali s pomembnimi gosti iz tujine. Njihovo druženje in aktivna udeležba v družbeno političnih polemikah je pripeljala do izoblikovanja ideje o samostojni slovenski državi. V vili Tomšičeva 12 so v devetdesetih letih 20. stoletja pripravljali dokumente, pomembne za osamosvojitve Republike Slovenije. Avtorji slovenske ustave (Državni zbor jo je ratificiral 23. decembra 1991) pričajo, da so jo sestavljali in pripravljali v tej stavbi. V stavbi v nadstropju še deluje Mikličeva klubska restavracija, ki jo redno obiskujejo vidnejši slovenski kulturniki.

Na vrtu, ob dostopni poti, so 15. junija 2005 postavili spominsko hermo Mire Mihelič (1912–1985), slovenske pisateljice in predsednice PEN. Portretno glavo je oblikoval kipar akademik Drago Tršar, podstavek pa arhitekt akademik Milan Mihelič. Spomenik spada med redke ljubljanske javne spomenike ženskim ustvarjalkam. Miheličeva je bila med letoma 1963 in 1966 predsednica Društva slovenskih pisateljev, od 1966 do 1975 pa predsednica slovenskega centra PEN. V veži je spominska plošča posvečena med drugo svetovno vojno padlim pesnikom in pisateljem.